

بدف کلی: توانایی کار با انواع اتو

فهرست تجهیزات و وسایل مورد نیاز:

- اتوی بخار و ساده،
- اتوی پرس خانگی،
- میز اتو،
- انواع بالشک های اتو،
- ژانت،
- پارچه ی مخصوص اتوکشی،
- چوب مخصوص کوبیدن پارچه،
- لایی چسب.

تخصص در اتو کردن برای جلوه بخشیدن به لباس، به اندازه‌ی تخصص در دوخت مهم است. مهم‌ترین لوازم اتوکشی جهت حرفه‌ی خیاطی عبارتند از: اتو، میز اتو، بالشتک‌های مخصوص، ژانت، پارچه‌ی مخصوص اتوکشی، اسفنج و ... انواع مختلف اتو عبارتند از: اتوی ساده، اتو بخار، اتو بخار با فرم منحنی، اتو پرس خانگی.

اتوی ساده:

این مدل از اتو، معمول‌ترین نوع آن به شمار می‌رود. حتماً قبل از شروع به کار، حرارت اتو را امتحان کنید. این کار را روی تکه‌ی پارچه‌ای بی‌مصرف از همان جنس مورد نظر انجام دهید این نوع اتوها فاقد مخزن بخار هستند (تصویر ۱-۱).

تصویر ۱-۱

تصویر ۱-۲

اتو بخار:

در اتوهای بخار، مخزن میانی* جهت ریختن آب وجود دارد. اتوی بخار چروک‌ها را به آسانی برطرف می‌کند. پس از اتمام کار، آب اتو را خالی کنید (تصویر ۱-۲).

اتوی با فرم منحنی:

این اتو بخار به فرم منحنی و ثابت است (برعکس اتوی دستی که پارچه ثابت است و اتو متحرک). از این اتو برای راحت‌تر اتو کردن قسمت‌هایی از لباس که دارای فرم منحنی‌اند و نمی‌توان روی قسمت خارجی آن اتو گذاشت، استفاده می‌شود؛ زیرا اگر از اتوی معمولی استفاده گردد، لباس فرم اصلی خود را از دست می‌دهد. مانند کاپ آستین یا اتو کردن لبه‌های تور و (تصویر ۱-۳).

تصویر ۱-۳

* مدل‌های جدیدی از اتو بخار به بازار آمده با مخزن جداگانه که بخار را با فشار زیادی از اتو خارج می‌کنند.

اتوی پرس:

این نوع اتوها که شبیه اتوپرس خشکشویی است در منزل و کارگاه‌های دوخت مورد استفاده قرار می‌گیرند و قابل حمل و نقل هستند. برای اتو کردن پوشاکی مانند مانتو، پیراهن یا ملافه‌های منزل یا پرس لایی بیش‌ترین کاربرد را دارند (تصویر ۱-۴).

تصویر ۱-۴

میز اتو:

◀ برای اتو کردن می‌توانید از میز اتوی قابل حمل و نقل و پایه‌دار استفاده کنید یا سطح میز معمولی‌ای را با دولای پتوی ضخیم بپوشانید و به عنوان میز اتو استفاده نمایید. قرار گرفتن پایه‌ی میز در هر شیار، ارتفاع میز از زمین را تغییر می‌دهد. روی میز اتو تکه‌ای پارچه‌ی سفید نخی پهن کنید و هر دفعه پس از چند بار استفاده، روکش را بشویید (تصویر ۱-۵).

تصویر ۱-۵

بالشتک های مخصوص اتو:

بالشتک های اتو انواع مختلفی دارند که

عبارتند از:

بالشتک بیضی:

◀ این نوع بالشتک برای اتوی درزهای منحنی، پنس های بالاتنه و هم چنین فرم دادن به قسمت هایی از لباس به کار می رود. سطح بالشتک را توسط پارچه ی سفید نخی روکش کنید تا هر بار بتوانید آن را باز نمایید، بشوید و دوباره در جای خود بدوزید (تصویر ۱-۶).

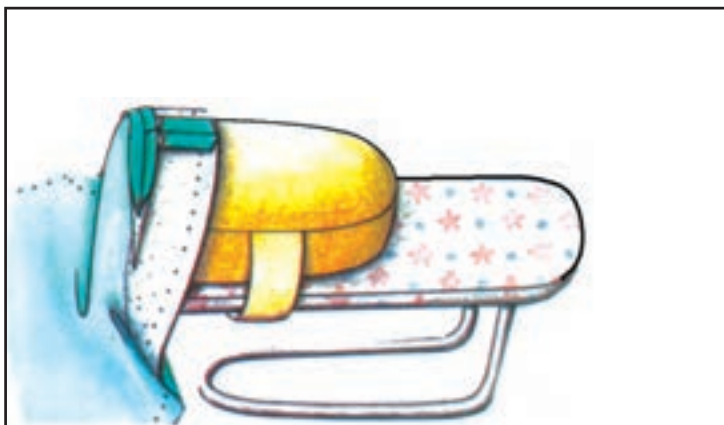

تصویر ۱-۶

بالشتک دستی:

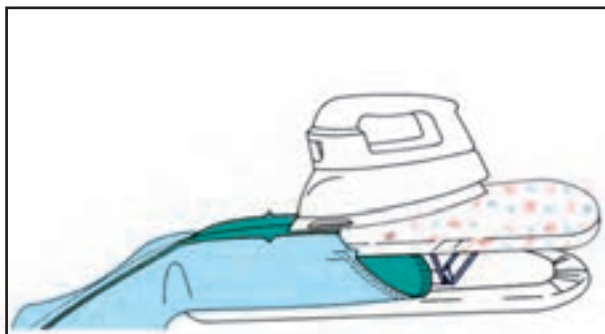

◀ در بازار از این بالشتک دو نوع وجود دارد؛ در یک مدل آن، قسمت بیرونی بالشتک باز است و داخل ژانت می شود (مطابق شکل روبه رو) و در مدل دیگر آن، سمت داخل بالشتک به یک نوار کشی متصل است. مواقعی که بخواهید قسمتی از لباس را روی دست اتو کنید کافی است انگشتان را از زیر نوار کش بگذرانید. آن گاه پارچه را روی آن قرار دهید و به ملایمت اتو بزنید. با در دسترس داشتن این وسیله، اتوی کاپ آستین آسان تر خواهد شد (تصویر ۱-۷).

تصویر ۱-۷

ژانت:

تصویر ۸-۱

◀ از ژانت جهت اتوکشی قسمت‌هایی از لباس که به فرم لوله ای هستند (مانند آستین) استفاده می‌شود. قسمت عریض‌تر آن برای اتوی بالای آستین و قسمت باریک‌تر آن برای اتو کردن میچ آستین به کار می‌رود. با این وسیله، اتوی درز آستین از میچ و حلقه آستین آسان‌تر خواهد بود (تصویر ۸-۱).

پارچه‌ی مخصوص اتوکشی:

تصویر ۹-۱

◀ پارچه‌ی «رو اتویی» باید نخی، لطیف و فاقد پرز باشد. هرگز بدون این وسیله پوشاک را اتو نکنید؛ زیرا، سطح پارچه برق می‌افتد (تصویر ۹-۱).

چوب* مخصوص کوبیدن پارچه:

تصویر ۱۰-۱

◀ این وسیله یک قطعه چوب گرد است که برای حفظ «تای» پارچه‌ی ضخیم استفاده می‌شود. لبه‌ی ضخیم لباس ابتدا با اتوی بخار اتو می‌گردد، سپس با این وسیله کوبیده می‌شود. این عمل سبب می‌شود تا بخار به سرعت از روی پارچه از بین برود و پس از خشک شدن پارچه خط اتوی خود را حفظ کند (تصویر ۱۰-۱).

* به جای چوب می‌توان از یک تکه سنگ مرمر استفاده نمود

▲ احتیاط

نکات مهم ایمنی

هنگام استفاده از اتو به مراقبت های مهم ایمنی زیر دقت کنید:

- * پس از پایان کار، اتو را از پریز برق بیرون بکشید تا کاملاً سرد شود. سپس، آن را جمع کنید و در جای محفوظ قرار دهید.
- * هرگز کف اتو را با اشیای تیز مانند کارد، قیچی و ... تمیز نکنید؛ زیرا سطح صیقلی آن ناصاف می شود.
- * روی قزن قفلی، دکمه ی فشاری و انواع دکمه را هرگز اتو نزنید؛ زیرا، باعث خرابی کف اتو می گردد.
- * هرگز اتو را روی پارچه محکم نکوبید؛ زیرا در این صورت به سرعت خراب می شود.
- * در فاصله ی کار، اتو را روی پایه ی مخصوص بگذارید و هرگز آن را عمودی قرار ندهید؛ زیرا به مجرد کوچک ترین تکان، خواهد افتاد.
- * اتوهای اتوماتیک را هیچ گاه نباید در فواصل کار روی یک درجه ی ثابت باقی گذارد؛ زیرا، خاصیت تنظیم حرارت را از دست می دهد.
- * قبل از وصل کردن اتو به جریان برق از سلامت سیم و پریز مطمئن شوید.
- * تماس دست مرطوب با سیم و پریز برق باعث برق گرفتگی می گردد.
- * عمل اتو زدن، حتماً باید در روز و در اتاق کاملاً روشن انجام شود؛ زیرا در شب، علاوه بر آن که فشار زیادی به شبکه ی برق کشور تحمیل می گردد، باعث می شود لکه های برق افتادگی پارچه و هم چنین چروک های ریز آن، از چشم پنهان بماند.

روش تمیز کردن اتو

* یکی از مشکلاتی که در کاربرد اتوهای بخار پیش می آید، رسوب املاح آب در داخل محفظه ی اتو و مسدود شدن سوراخ های کف آن است. برای رفع این مشکل، توصیه می شود ابتدا مقداری آب و سرکه (به نسبت مساوی) به داخل محفظه ی آب اتو بریزید و آن را به برق وصل کنید و اجازه دهید اتو چند دقیقه بخار کند. سپس اتو را از برق بکشید و مدت یک ساعت آن را به همان حال باقی بگذارید. در این صورت، رسوبات کاملاً پاک می شود.

* گاهی ممکن است بر اثر عدم دقت، پارچه ی نایلونی سوخته شده و به کف اتو چسبیده باشد. برای از بین بردن لکه ی چسبیده شده می توان هنگامی که اتو کاملاً داغ است، تکه ای صابون رختشویی روی محل لکه مالید و سپس با پارچه ی تمیزی آن را پاک کرد.

* لکه های قهوه ای رنگی که از سوخت پارچه به جا مانده را نیز می توان به وسیله ی محلول گرم شده ی سرکه و نمک پاک کرد.

تصویر ۱۱-۱

▲ معمولاً لباس‌های تیره رنگ بر اثر اتو کردن غلط یا پس از مدتی استفاده، برق می‌افتد و کهنه به نظر می‌آید. برای رفع این اشکال، می‌توانید حوله‌ی تمیز را در سرکه‌ی خالص فرو ببرید و بعد از چلانیدن کامل آن را روی قسمت برق افتاده بکشید. برای لباس‌های پشمی با الیاف مصنوعی، حدود دو قاشق آمونیاک در نیم لیتر آب بریزید و محلول را به وسیله‌ی ماهوت پاک‌کن بر روی لباس بمالید. بعد از اتمام کار، بهتر است یک‌بار نیز با آب خالص و ماهوت پاک‌کن، لباس را تمیز کنید. در مورد لباس‌های ابریشمی نیز همانند روش قبل عمل نمایید، البته با این تفاوت که مقدار کمی آمونیاک با چند قطره الکل مخلوط کنید و توسط یک قطعه اسفنج روی لباس بمالید (تصویر ۱۱-۱).

چگونگی اتو کردن لباس

- * نحوه‌ی اتوکشی، کاملاً در دوخت لباس مؤثر است. اتو کردن خوب و دقت در آن، لباس را خوش دوخت نشان می‌دهد. در غیر این صورت، لباس کم ارزش و و بدفرم به نظر می‌آید.
- * اتو و میز اتو را نزدیک چرخ خیاطی قرار دهید تا پس از دوختن هر درز، بتوانید بلافاصله آن را اتو کنید. چنانچه هر تکه را بلافاصله پس از چرخ کردن و قبل از اتصال به تکه‌ی دیگر اتو نکنید، هرگز لباس مورد نظرتان جلوه‌ای نخواهد داشت.
- * قبل از برش لباس، پارچه و نیز الگو را به خوبی اتو کنید. برای اتوی الگوهای کاغذی حرارت باید کم باشد. برای این کار هرگز از بخار یا اتوی بخار استفاده نکنید. برای اتو کردن روی لباس حتماً از پارچه‌ی رواتویی استفاده نمایید.

حرارت لازم

هنگام اتو زدن باید به دقت حرارت مورد نیاز هر نوع پارچه را رعایت کنید. لازم است بعد از گرم شدن اتو، باسر انگشت یک قطره آب به کف آن بچکانید. اگر آب بدون بخار شدن بر سطح فلز پخش گردد، دمای اتو پایین‌تر از «۱۵۰ درجه» است و باید قدری صبر کنید تا گرم‌تر شود، ولی اگر آب بلافاصله تبخیر گردد، نشانه‌ی آن است که حرارت اتو به حدود «۱۸۰ تا ۲۰۰ درجه» رسیده است و بالاخره، اگر قطره‌ی آب به صورت گلوله‌های کوچک درآید و سپس بخار شود، مشخص می‌گردد که اتو حدود «۲۵۰ درجه» حرارت دارد (تصویر ۱۲-۱).

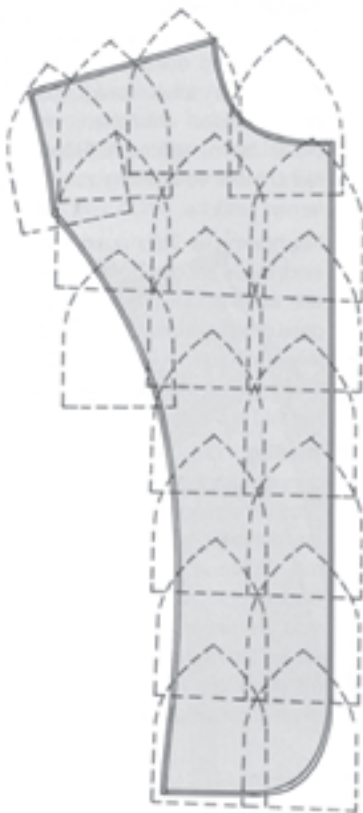
لباس بد اتو

◀ برخی از انواع پارچه به قول معروف بد اتو هستند و به راحتی اتو نمی‌شوند، ولی اگر یک ورقه‌ی فویل آلومینیومی در زیر پوشش میز اتو یا زیر پتو یا پارچه زیراتویی قرار گیرد، حتی برای بد اتو ترین پارچه‌ها، عمل اتو کردن با سهولت بیش‌تری انجام می‌گیرد (تصویر ۱۳-۱).

تصویر ۱۳-۱

رطوبت لازم

انواع پارچه در صورتی که میزان معینی رطوبت داشته باشند، راحت‌تر اتو می‌شوند. باید توجه داشته باشید که آب پاشیدن بر روی پارچه هنگام اتوکاری، چند اشکال به وجود می‌آورد؛ از جمله، قسمت مرطوب بهتر اتو می‌شود و حتی مقداری کش می‌آید یا ممکن است نقاط خیس به صورت براق درآید و پارچه‌ی اتو شده لکه‌دار شود. ◀ همیشه به موازات راسته‌ی پارچه، اتو را روی پارچه بکشید، در غیر این صورت پارچه کش خواهد آمد. هرگز پارچه را در جهت اریب و بی‌راه اتو نزنید؛ زیرا لباس ترکیب خود را از دست می‌دهد. برای وصل کردن لایی چسب نیز همین روش را مطابق شکل انجام دهید (تصویر ۱۴-۱).

تصویر ۱۴-۱

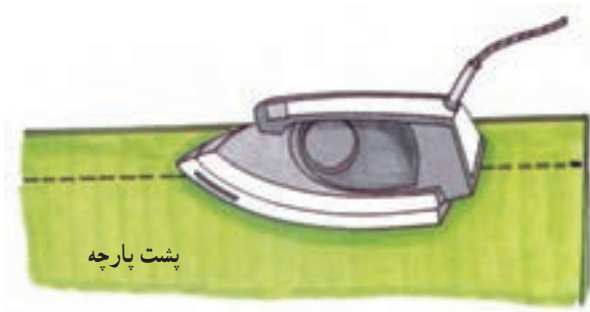
اتو کردن درزهای پونس

اتومی درزهای صاف

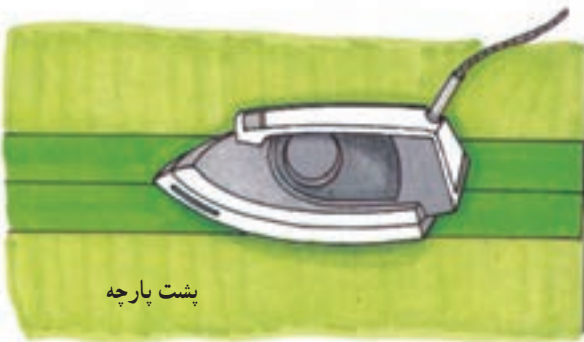

◀ پس از چرخ کردن و قبل از آن که ضخامت جادرز را به طرفین باز کنید، روی خط دوخته شده اتو بزنید (تصویر ۱۵-۱).

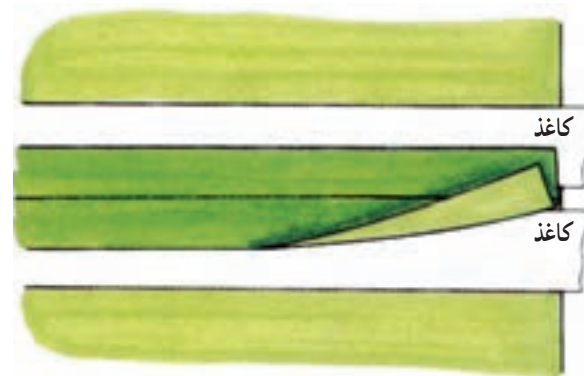
تصویر ۱۵-۱

◀ درزها را از سمت پشت اتو نمایید. جادرزها را توسط انگشتان دست چپ کاملاً باز کنید و سپس به وسیله نوک اتو (به طوری که سطح کف اتو تماس با پارچه نشود) خط درز را اتو نمایید (تصویر ۱۶-۱).

تصویر ۱۶-۱

◀ هرگز ضخامت اضافی درزها را روی پارچه اتو نکنید؛ زیرا رد درزها، روی بعضی پارچه‌ها (مانند ساتن ابریشمی) منعکس می‌شود و در این صورت، برطرف کردن آن غیر ممکن خواهد بود. دو باریکه از کاغذ برش بچینید و زیر ضخامت جادرز قرار دهید. سپس با ملایمت آن را اتو کنید (تصویر ۱۷-۱).

تصویر ۱۷-۱

◀ پس از اتو کردن جادرزها، جادرز را بلند نمایید و زیر آن‌ها را اتو کنید (تصویر ۱۸-۱).

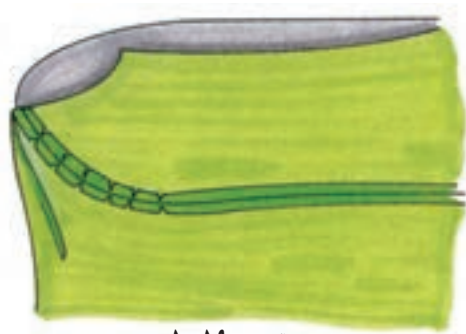

تصویر ۱۸-۱

اتومی درزهای منحنی

◀ درزهای خمیده و منحنی را روی بالشتک بیضی شکل قرار دهید. درزها را چرت بزنید، جادرزها را باز کنید و هر بار در حدود ۴ تا ۵ سانتی متر از طول درز را اتو کنید تا درز، کش نیاید (تصویر ۱۹-۱).

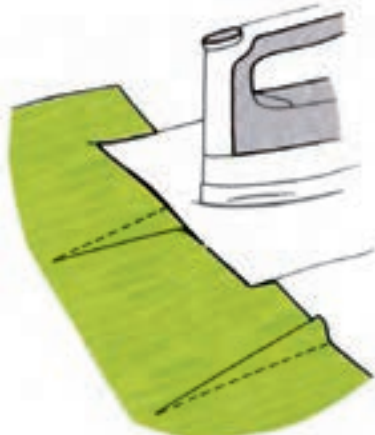

تصویر ۱۹-۱

اتومی پنس

◀ پس از دوختن پنس، ابتدا دو طرف آن را روی خطوط دوخته شده اتو بزنید. سپس آن را روی بالشتک بیضی شکل قرار داده و به یک سمت بخوابانید. زیر پنس را تکه‌ای کاغذ (مانند شکل روبه‌رو) بگذارید. همیشه از قسمت عریض پنس به طرف نوک آن اتو بکشید (تصویر ۲۰-۱).

تصویر ۲۰-۱

◀ اگر پارچه ضخیم است، میان پنس را بچینید. سپس درز آن را باز کنید، زیر پنس را تکه‌ای کاغذ برش بگذارید، نوک اتو را در جهت رأس پنس حرکت دهید و با دقت اتو کنید (تصویر ۲۱-۱).

تصویر ۲۱-۱

* پنس‌های دامن در جهت درز پهلوی و پنس‌های آستین در جهت پایین اتو می‌شود.

اتومی سجاف

◀ درز سجاف را قدری به طرف داخل پارچه بغلتانید و آن را کوک بزنید. سپس روی آن را با پارچه‌ی رواتویی بپوشانید و اتو بزنید (تصویر ۲۲-۱).

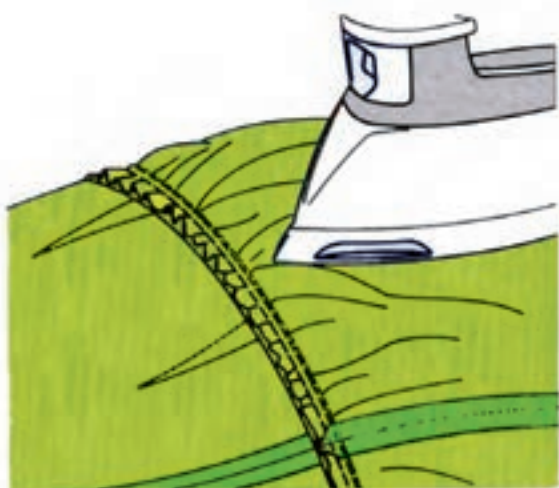

تصویر ۲۲-۱

اتوی چین ها

◀ اگر قسمتی از لباس را چین کش کرده‌اید، هرگز روی ضخامت چین‌ها را اتو نزنید، بلکه نوک اتو را در داخل چین‌ها فرو ببرید و خارج سازید تا بدون آن که روی چین‌ها «تا» بخورد، پارچه صاف شود (تصویر ۱-۲۳).

تصویر ۱-۲۳

◀ تکه‌ای سنگ مرمر (یا چوب) در ابعاد ۱۷×۶ سانتی‌متر و با قطر ۴ سانتی‌متر تهیه کنید. پس از گذاشتن اتوی داغ روی درز یا سجاف اتو را بردارید و بلافاصله سنگ مرمر (یا چوب) سرد را جای اتو بگذارید تا محل‌های اتوکشی شده صاف شود (تصویر ۱-۲۴).

تصویر ۱-۲۴

روش اتوکردن کت پیراهن

▲ سپس لباس را مچاله کنید و مدتی در کیسه‌ی نایلونی قرار دهید (تصویر ۱-۲۷).

▲ اگر ناچارید لباس کاملاً خشکی را فوراً اتو بزنید، با آب پاش، سطح لباس را مرطوب کنید (تصویر ۱-۲۶).

▲ پارچه‌ها و پوشاک شسته شده را قبل از خشک شدن کامل، جمع‌آوری کنید (تصویر ۱-۲۵).

▲ درز زیر آستین را بکشید و اتو کنید. به طوری که خط روی آستین به خوبی اتو شود (تصویر ۱-۳۰).

▲ مچ را از سمت رو اتو کنید (تصویر ۱-۲۹).

▲ ابتدا پشت پایه‌ی یقه و سپس داخل پایه‌ی یقه را اتو کنید آن‌گاه یقه را از دو سمت اتو نمایید (تصویر ۱-۲۸).

▲ پس از اتمام اتوکشی، پیراهن را آویزان کنید (تصویر ۱-۳۳).

▲ پیراهن را صاف روی میز پهن کنید. سرتا سر جلو را اتو نمایید. فاصله‌ی بین دکمه‌ها را مطابق شکل اتو کنید (تصویر ۱-۳۲).

▲ پیراهن را از سمت پشت، روی میز پهن کنید. پیلای سطح لباس را اتو نمایید (تصویر ۱-۳۱).

هدف کلی: توانایی انتخاب پارچه

فهرست تجهیزات و وسایل مورد نیاز:

- الیاف طبیعی (پنبه، پشم و ابریشم)،
- الیاف مصنوعی و نیمه مصنوعی (ویسکوز، نایلون و پلی استر)،
- نمونه‌ی پارچه‌های مختلف (از نظر جنس و بافت)
- اتو
- ظرف جوشاندن آب
- صابون و پودرهای شست و شو

شناخت الیاف پارچه

الیاف، ماده‌ی اولیه‌ی صنعت نساجی است. امروزه شناسایی الیاف اهمیت زیادی پیدا کرده است؛ به خصوص برای آن دسته از افرادی که حرفه‌ی آنان تولید پوشاک (طراح پارچه، طراح لباس و دوزنده) است. هنگام طراحی الگو، برش پارچه، شست‌وشو و لکه‌گیری پارچه باید با خواص الیافی که در پارچه به کار رفته است آشنایی داشته باشیم.

الیافی که در صنایع نساجی مورد استفاده قرار می‌گیرد به دو طبقه اصلی، الیاف طبیعی (که بشر در ساخت آن دخالتی نداشته) و الیاف مصنوعی (که بشر در ساخت و شکل‌گیری آن دخالت داشته) تقسیم‌بندی می‌گردد. الیاف طبیعی مانند پنبه، پشم، ابریشم و الیاف مصنوعی مانند نایلون، پلی‌استر و ریون.

الیاف طبیعی پنبه* (Cotton)

پنبه یکی از مهم ترین و پر مصرف ترین الیاف طبیعی است که همواره در خدمت صنعت نساجی بوده و هست.

موارد استعمال پارچه های پنبه ای

چون الیاف پنبه ای هادی حرارت هستند، حرارت بدن را به بیرون منتقل می کنند؛ از این رو، البسه ی تابستانی را از پارچه های پنبه ای انتخاب می کنند. این نوع پارچه به راحتی لکه گیری و شسته می شود؛ به همین دلیل برای لباس های مراکز بهداشتی، بیمارستان ها و آزمایشگاه ها به کار می رود. چون پارچه های پنبه ای در برابر ساییدگی از خود مقاومت نشان می دهند، از این رو، لباس های سربازی را از آن تهیه می کنند.

مراقبت و نگهداری پارچه های پنبه ای

پس از بیرون آوردن لباس از تن، آن ها را به چوب رختی آویزان کنید و تا وقتی که رطوبت دارند در کمد لباس ها نگذارید؛ زیرا، بوی بدن شخص در پارچه باقی خواهد ماند. لباس را در صورت امکان دو روز متوالی نپوشید و آن را در جای خشک نگهداری کنید. عرق بدن باعث آسیب به پارچه می شود.

روشن شدن پارچه های پنبه ای

لباس های پنبه ای را قبلاً در آب گرم و صابون خیس کنید. بعد از ۲۰ تا ۳۰ دقیقه که در آب ماند آن ها را خوب چنگ بزنید. لباس ها را در سایه خشک کنید؛ زیرا آفتاب رنگ آن ها را خراب می نماید.

تصویر ۱-۲

در کشورهای تولیدکننده ی لباس، روی لباس های دوخته شده تصویر غوزه ی پنبه، نشان پارچه ی پنبه ای می باشد.

* پنبه در ایران به نام نخ معروف است و اشتباهاً با نام کتان Cotton معرفی می شود.

کتان (Leinen)

کتان گیاهی است از خانواده لیناسه و از نظر خصوصیات کلی شبیه به پنبه است. (کتان در ایران کشت نمی‌شود).

موارد استعمال پارچه های کتانی:

پارچه های کتانی چون دارای سطح صاف و درخشنده ای هستند چرک و کثافات به آسانی از روی آن برطرف می‌شود؛ از این رو، شست و شوی پارچه های کتانی آسان تر از پارچه های پنبه ای است. پارچه های کتانی برای کسانی که به لباس های بادوام و لطیف تابستانی علاقه مندند، بسیار مناسب هستند. الیاف کتانی مانند الیاف پنبه، آب را به خوبی جذب می‌کنند؛ ولی الیاف کتان پس از جذب آب زودتر از الیاف پنبه خشک می‌شود، به همین جهت، حوله های تهیه شده از الیاف کتان مناسب تر از پنبه است.

روش شستن پارچه های کتانی

هنگام شست و شو، لکه های باقی مانده روی پارچه های کتانی آسان تر از پارچه های پنبه ای برطرف می‌شود. خاصیت آب رفتگی کتان مانند پنبه نیست.

تمام کتان

نصف کتان

در کشورهای اروپایی و آمریکایی برای اطلاع مصرف کنندگان، روی لباس های دوخته شده علامت تمام کتان (Leinen-Rein) و علامت نصف کتان (Leinen-Halb) وصل می‌کنند. علامت «L» نشان دهنده ی کتان است. (تصویر

۱-۳)

تصویر ۱-۳

پشم (Wool)

این دسته از الیاف از پوشش حیوانات مختلف به دست می آیند و براساس خصوصیات و مشخصات مختلف، تحت نام های منشعب شده از حیوان دسته بندی می شوند. (نظیر گوسفند مریوس و پشم لاما)

موارد استعمال پارچه های پشمی

پوسته ی خارجی الیاف پشم از پولک ها یا فلس های ریز تشکیل شده است که بر اثر فشار، حرارت یا رطوبت، این اجزا درهم گره می خورند و حالتی نمادگونه پیدا می کنند. هوای ذخیره شده در بین الیاف، به پشم خاصیت عایق بودن می دهد. به علت خاصیت رطوبت پذیری و داشتن خلل و فرج، عرق بدن را جذب و آن را به آرامی تبخیر می کند و به همین دلیل شخص در زمستان کمتر احساس سرما می کند.

تصویر بالا، مهر پشم گوسفند مجاز است (یعنی پشم متعلق به حیوان سالم و زنده است) که از طرف دبیرخانه بین المللی پشم مورد آزمایش قرار گرفته است. (تصویر ۴-۱)

روش شستن پارچه های پشمی

آب گرم و صابون، مواد قلیایی قوی و چنگ زدن به پشم آسیب می رساند و باعث نمدی شدن و کوتاه گشتن عمر منسوجات پشمی می گردد. برای این کار، از صابون های خنثی و کمی اسیدی استفاده کنید. معمولاً صابون یا پودر لباسشویی در پارچه های پشمی متراکم می گردد و بعد از خشک شدن ذرات سفیدک بسیار ریزی (اصطلاحاً صابون زدگی) در سطوح آن دیده می شود. برای رفع صابون زدگی دو قاشق چایخوری سرکه در هر لیتر آب بریزید و لباس را به مدت ده دقیقه در آن قرار دهید. سپس با آبی که چند قطره آمونیاک به آن افزوده شده، شست و شو دهید و با آب خالص آبکشی کنید. از قرار دادن لباس های پشمی در مقابل نور شدید خورشید جهت خشک کردن پارچه خودداری کنید. طریقه ی خشک کردن پارچه های پشمی بدین صورت است که آن ها را بر روی پارچه ای نخی پهن می کنند (به علت تغییر شکل، از آویزان کردن خودداری کنید) یا آن را در داخل یک توری می گذارند و توری را به بند لباس آویزان می نمایند. بهتر است برای این کار، یک جوراب نایلون زنانه را به داخل یکی از آستین های لباس پشمی فرو ببرید و سر دیگرش را از آستین دیگر بیرون بکشید و سپس گیره های لباس را به دو سر جوراب وصل نمایید. در این صورت، لباس به اصطلاح از ریخت نمی افتد.

ابریشم (Silk)

موارد استعمال پارچه های ابریشمی

نخ های ابریشمی خیلی سبک و براق هستند و کشش آن ها زیاد بوده و مقاومت آن ها در برابر پارگی و چروک پذیری بالاست. الیاف ابریشم به علت وجود پروتئین در ساختار آن، هادی حرارت نیست و حرارت را در خود نگهداری می کند؛ از این رو، برای پوشش زمستانی مناسب هستند. از طرفی دیگر این نوع پارچه ها به دلیل لطافت و نازکی در فصول دیگر سال از جمله تابستان به خوبی استفاده می شوند.

روش شستن پارچه های ابریشمی

باید با آب ملایم و صابون یا پودرهای قلیایی ضعیف و آبکشی مکرر شست و شو شود. اگر پارچه ای ابریشمی سفید بعد از چند بار شست و شوی غلط، زرد رنگ شد و جلای سابق خود را از دست داد، باید مدتی آن را در محلول آب و شیر خوراکی خیس کنید و سپس نسبت به شست و شوی آن اقدام نمایید. پس از آبکشی، آن را در پارچه ای حوله ای می پیچند تا کمی خشک گردد. نور شدید خورشید به الیاف ابریشم صدمه می زند. به خصوص رنگ آن را از بین می برد.

کشورهای تولیدکننده منسوجات روی

البسه ای ابریشمی، حرف S (Silk) را

نصب می نمایند. (تصویر ۵-۱)

100%
Seide
Silk
Soie
Seta

الیاف نیمه مصنوعی و مصنوعی

ویسکوز (Viscose)

ویسکوز جزء الیاف بازیافته (رژنره) بوده و ماده تشکیل دهنده آن لیف طبیعی است که الیاف نیمه مصنوعی نیز نامیده می شود.

موارد استعمال پارچه های ویسکوزی

پارچه های ویسکوزی گرما را هدایت می کنند لذا پوست بدن در مقابل حرارت، احساس خنکی می کند؛ به عبارت دیگر لباس های ویسکوزی خنک تر از ابریشم طبیعی است. می توان با به کار بردن الیاف ظریف تر ویسکوز، منسوجات بسیار لطیف با زیر دست نرم تهیه کرد.

روش شستن پارچه های ویسکوزی

ویسکوز در اثر رطوبت استحکام خود را به طور قابل ملاحظه ای از دست می دهد و پس از خشک شدن، استحکام اولیه خود را دوباره به دست می آورد. از این رو، هنگام شست و شو لازم است به این موضوع توجه کنید که اگر پارچه های ضخیم را پس از شست و شو آویزان نمایید کش می آید، شل می شود و باعث تغییر شکل آن می شود. (تصویر ۱-۶)

نایلون (Nylon)

نایلون جزء الیاف کاملاً مصنوعی است.

موارد استعمال پارچه های نایلونی

پارچه های نایلونی استحکام خوبی در برابر سایش و کشش دارند. این الیاف موارد استعمال زیادی دارند؛ از جمله، این الیاف در جوراب های نایلونی به علت قابلیت الاستیکی زیاد، در قسمت زانو و مفاصل کیسه ای نمی شود و به حالت اول خود برمی گردد. منسوجات نایلونی پس از شست و شو فوراً خشک می شوند، زیرا رطوبت کمی به خود جذب می کنند. از نخ فیلامنت برای تهیه جوراب ساق بلند، آستری، مایوی شنا، لباس ورزشی، پارچه ی دانتل، پارچه ی بارانی، پوشاک پلیسه دار و پارچه های کشباف استفاده می شود.

تصویر ۱-۶

روش شستن پارچه های نایلونی

شست و شوی پارچه های نایلونی بسیار ساده است؛ چون دارای سطح صافی هستند. از این رو، چرک و کثافات به آسانی از روی آن ها پاک می شود. نایلون در مقابل مواد شیمیایی بسیار مقاوم است. می توان برای شست و شوی آن ها از آب ملایم و صابون یا پودرهای لباسشویی استفاده کرد. بهتر است پارچه های نایلونی را جداگانه شست؛ زیرا رنگ لباس های دیگر را به خود جذب می کند. برای خشک کردن هرگز آن ها را در برابر بخاری خشک نکنید؛ چون امکان جمع شدن الیاف وجود دارد. قبل از آن که کاملاً خشک شود، آن را با دست صاف کنید تا به اتو احتیاجی نداشته باشد.

پلی استر* (Polyesters)

پلی استر جزء الیاف مصنوعی است.

موارد استعمال پارچه های پلی استری

پارچه های پلی استر مقاومت فوق العاده ای در برابر چروک شدن دارند. کت و شلوارهای بافته شده از الیاف پلی استر، شکل خود را در هوای مرطوب حتی در مواقع خیس شدن به خوبی حفظ می کنند. این الیاف در مخلوط با الیاف طبیعی، در تهیه ی پارچه های نازک و منسوجات سبک وزن مانند پارچه های پرده ای و ساتن، پیراهن و بلوز مورد استفاده قرار می گیرد. هم چنین به علت خاصیت اتوپذیری زیاد آن ها، در تهیه ی پارچه های پلیسه زنانه مصرف می شود. این الیاف برای تهیه ی البسه و پارچه های بشور و بپوش بسیار مورد استفاده قرار می گیرد. (تصویر ۷-۱)

تصویر ۷-۱

روش شست و شوی پارچه های پلی استری

پلی استر به علت جذب کم رطوبت و جمع شدن الکتریسیته ساکن تمایل زیادی به گرد و خاک دارد. این عیب را می توان با استفاده از مواد ضد الکتریسیته ساکن (مواد نرم کننده لباس در ایران) رفع کرد؛ چون این الیاف آب جذب نمی کند و در آب متورم نمی شود؛ لذا، منسوجات حاصله به راحتی شسته می گردد و فوراً خشک می شود.

انواع پارچه

۱- بروکات (Brokat)

نوعی پارچه با نخ‌های برجسته و درخشان است. نام این نوع پارچه از زبان ایتالیایی گرفته شده و به معنی زربفت است.

۲- بورکن کرپ (Borken krepp)

نوعی پارچه با سطح بافته شده شبیه به پوست درخت است.

۳- بوکله (Bouclé)

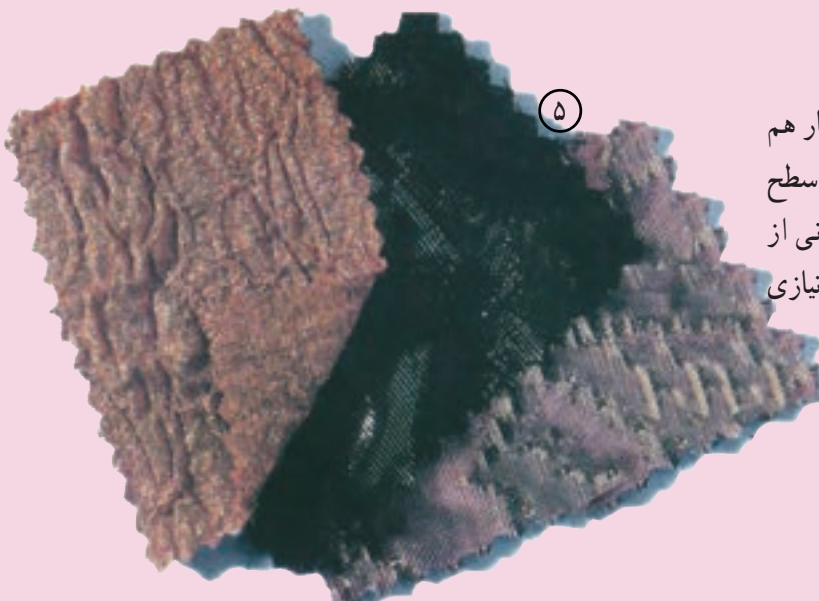
نوعی پارچه با گره‌های نامنظم و سطحی گره‌دار که به دلیل نخ‌های گره‌دار، ضخیم است.

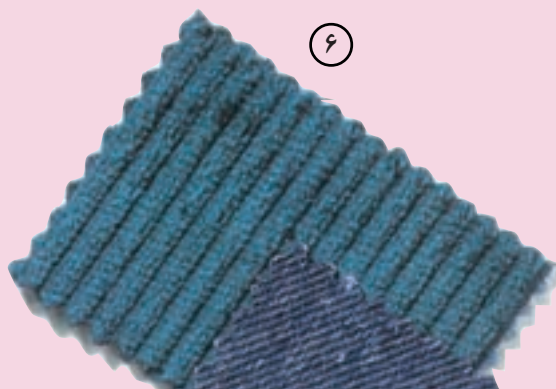
۴- چینل (Chenille)

نوعی پارچه شبیه به مخمل و ضخیم که دارای کرک‌هایی در هر دو روی (هر دو سطح) پارچه است.

۵- کلوکه (Cloqué)

نوعی کرپ بادی که از دو بافت کنار هم شکل گرفته است. هنگام عملیات شیمیایی، سطح زیرین پارچه جمع می‌شود و سطح فوقانی از نقوش برجسته نامنظم شکل می‌گیرد. کلوکه نیازی به اتو ندارد.

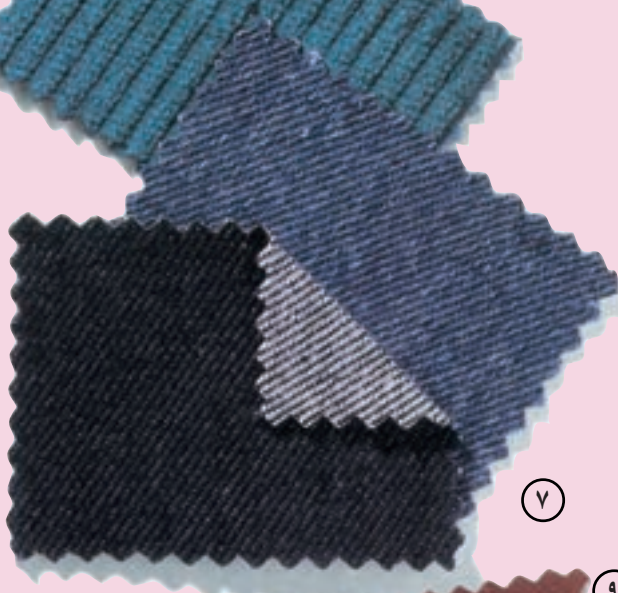

⑥

۶- مخمل کبریتی یا کورد (Cord)

نامی برای نوعی پارچه با تارهایی شبیه مخمل بوده که از نخ‌های نازک بسیار نرم با نخ‌های ضخیم بافته شده است.

⑦

۷- دنیم (Denim)

پارچه‌های جین هستند که فقط نخ‌های تار آن‌ها رنگ شده و پودهای آن سفید رنگ‌اند. سطح روی پارچه در جین‌های آبی‌رنگ، آبی و در جین‌های مشکی، سیاه بوده و اغلب، سطح پشت پارچه سفید است.

⑧

۸- فاکون (Faconne)

پارچه‌ای بدون طرح است که طی روند بافت ناهمگون و متفاوت بافته می‌شود و اغلب تلفیقی از مات و براق است.

⑨

۹- دوشس (Duchesse)

پارچه‌ای ساتن براق و محکم بوده که از ابریشم و الیاف مصنوعی بافته شده است.

⑩

۱۰- کرنیکل، کرش (Crinkle, Crash)

نوعی پارچه بوده که دارای بافتی برجسته و چین‌دار است. (پفکی) چین‌ها اغلب در جهت تار بافته می‌شود.

۱۱- تیغ ماهی یا فیش گرات (Fischgrat)

با استفاده از نخ‌های رنگی مختلف در تار و پود پارچه، پارچه‌ای طرح‌دار با طرح بافت جناغی شکل می‌گیرد.

۱۲- گاباردین (Gabardine)

نوعی پارچه با بافت ریز از پنبه، پشم یا الیاف مصنوعی با نقوش برجسته تیغ ماهی یا جناغی یا خطوط راه‌راه اریب است که همواره از سمت راست پارچه به چپ و از پایین به بالا بافته می‌شود.

۱۳- گلن چک (Glencheck)

نوعی پارچه چهارخانه، برجسته یا سایه روشن است که از چهارخانه‌های کوچک دیگری شکل گرفته است.

۱۴- ژاکارد (Jacquard)

نامی است برای همه‌ی پارچه‌هایی که طرح آن‌ها از روند بافت شکل گرفته است. از طریق استفاده از نخ‌های مختلف در تار و پود مات، براق، تیره و روشن، می‌توان این تأثیرات را در طرح و رنگ پارچه افزایش داد.

۱۵- هانن تریٹ (Hahnentritt)

پارچه‌ای با چهارخانه‌های کوچک است که در گوشه‌ی هر طرح چهارخانه نیز زائده‌های اریب ماندنی وجود دارد.

۱۶- جین (محکم، ضخیم) (Jean - Stoffe)

پارچه‌ای شبیه پارچه‌ی پنبه‌ای است که اغلب سنگ‌شوی می‌شود. از این پارچه برای لباس‌های جین سبک استفاده می‌شود.

۱۷- لمه (Lamé)

پارچه‌ای رنگارنگ و براق که از الیاف رنگی یا نخ‌های براق بافته می‌شود.

۱۸- ماهوت (Loden)

پارچه پشمی یا غیرضخیم با نام ماهوت است که از طریق روشی مشابه نمدمالی، بسیار ضخیم و بادوام می‌شود. بین ماهوت‌های راه راه با پرزهای بلند و زیر در یک جهت و ماهوت‌های بدون خط و گونی مانند، تفاوت وجود دارد.

۱۹- مواره (Moiré)

پارچه‌ای با راه‌راه‌های اریب و طرحی موج‌دار است که از طریق پرس کردن پارچه شکل می‌گیرد.

۲۰- موسیلین (Musseline)

پارچه‌ای لطیف با بافتی بسیار نرم بوده که شبیه پارچه کتان است و اغلب از پنبه یا پشم بافته می‌شود.

۲۱- پانه‌زامت (Pannesamt)

مخمل ضخیم و براق با کرک‌های فشرده است.

۲۲- پیتا (Pepita)

نوعی پارچه با چهارخانه‌های کوچک تیره و روشن است که برخلاف پارچه طرح جناغی کنگره‌دار نیست.

۲۳- پارچه پرزدار یا پوست مصنوعی (Pelzimitaion)

پارچه‌هایی هستند که پوشش مویی ضخیمی دارند. (از الیاف مصنوعی تهیه می‌شوند.) رنگ پارچه و اندازه‌ی موها شبیه خز واقعی است.

(این نوع پارچه در ایران به نام پولیش معروف است.)

۲۴- پیکی (Pikee)

پارچه‌ی دو بافت با طرح‌های برجسته است که به نظر لایی می‌آیند.

۲۵- پارچه کشباف یا استرچ (Rippen Strich Stoff)

نوعی پارچه با بافت‌هایی از راست به چپ (مانند لباس‌های بافتنی با دست) است که خاصیت ارتجاعی دارد و در ایران به استرچ معروف است.

۲۶- ریپس (Rips)

نوعی پارچه با نخ‌های برجسته است که به صورت اریب بافته می‌شود.

۲۷- ژرسه رومانیت (Romanit Jersey)

نوعی پارچه محکم با کمی خاصیت ارتجاعی (حالت استرچ) است که اغلب از پشم گوسفند بافته می‌شود و در هر دو رویه دانه‌های بافته شده کاملاً واضح هستند.

۲۸- پارچه راه راه (Seer Sucher)

نوعی پارچه راه راه که سطح «روی» آن شبیه پوسته درخت، راه راه است. در پارچه‌های راه راه واقعی (بافتنی با دست) این حالت راه راه شکل، در طی روند بافت شکل گرفته است، ولی در پارچه‌های مصنوعی از طریق عملیات شیمیایی شکل می‌گیرد.

۲۹- پارچه پلووری یا سویت شیرت اشتوف (Sweat shirt stoffe)

اغلب از نوع پارچه‌ی تریکوی ضخیم یا ژرسه است و در بافت آن از پنبه یا پنبه‌های مخلوط استفاده می‌گردد.

۳۰- ترموفلورز یا فلیسه (Thermovelours)

هر دو روی پارچه کاملاً ضخیم، زیر و پشمی مانند است و از الیاف مصنوعی بافته می‌شود. این پارچه گرما را کاملاً در خود نگاه می‌دارد.

۳۱- توخ (Tuch)

پارچه‌های شطرنجی است که اغلب با طرح‌های مختلف ارائه می‌گردد.

۳۲- چیت ویچی (Vichy)

نوعی پارچه‌ی چهارخانه است که از دو رنگ بافته می‌شود و معمولاً آن را از پنبه می‌بافند.

مفهوم علائم بین المللی
علائمی روی برچسب اغلب لباس های (خارجی) دیده می شود که معنا و مفهوم آن با چنین است:

نقش تشت با شماره هایی درون آن، مفهومش آن است که لباس را می توان با دست یا به وسیله ی ماشین شست. شماره داخل تشت نمایشگر درجه ی حرارت آب برحسب سانتی گراد است.

نقش دست در داخل تشت، مفهومش آن است که لباس را باید فقط با دست شست نه به وسیله ماشین.

نقش یک مثلث؛ مفهومش آن است که می توان ماده سفیدکننده به کار برد.

نقش اتو، مشخص کننده درجه حرارت اتو یا امکان اتو کشیدن را نشان می دهد.

نقش دایره با حروف لاتین «A»، «F» و «P» نشان دهنده ی آن است که هنگام خشک شویی، کدام یک از حلال ها را باید به کار برد.

در مورد چگونگی خشک کردن لباس علائمی وجود دارد. این علائم، بهترین طریق خشک کردن لباس را نشان می دهد.

روی بند یا طناب خشک کنید.

بی آن که بچلانید خشک کنید.

روی سطح مسطحی پهن کنید تا خشک شود.

می توان با چرخاندن در ماشین لباس شویی، آن را خشک کرد.

جدول ۱-۳- علائم بین‌المللی نگهداری منسوجات

علائم	عملیات	بدون احتیاط	احتیاط متوسط	با احتیاط	عملیات ممنوع
	تشت «درجه حرارت آب»	 95 جوش	 80 گرم	 30 40 ملایم	
	اتو «امکان اتوکشی»	 ۲۱۰ °C داغ	 ۱۶۰ °C متوسط	 ۱۲۰ °C ملایم	
	دایره «خشک شویی»	 A هر نوع ماده خشک شویی	 P پرکلرواتیلن متوسط (ماده) سفیدکننده حاوی کلر	 F وایت اسپریت ضعیف بنزین معدنی	
	مثلث «استفاده از آب ژاول یا سفیدکننده محتوی کلر»	 CL در آب سرد حل می‌شود.			
	می‌توان با چرخاندن در ماشین لباس شویی خشک کرد.				

جدول ۲-۳

نام الیاف	شست و شو و درجه حرارت آب	اتوکشی
الیاف طبیعی	پارچه های رنگی ۶۰ درجه ی سانتی گراد؛	مقاومت منسوجات پنبه ای و کتان در برابر حرارت اتو زیاد است. حرارت اتو را می توان روی ۲۰۰ تا ۲۵۰ درجه سانتی گراد تنظیم کرد.
گیاهی	پارچه های نخی ظریف تا ۴۰ درجه ی سانتی گراد؛	
حیوانی	لباس های پشمی حساس مانند کت های بلیزر، شلوارها، دامن ها، باید به خشک شویی فرستاده شود. درجه ی حرارت نباید بیش از ۳۰ درجه ی سانتی گراد باشد؛	به علت خاصیت ارتجاعی بسیار زیاد، دیر چروک می شوند. پارچه ی نخی مرطوبی روی پارچه ی پشمی قرار دهید، زیرا اتو کردن مستقیم پارچه، آن را برق می اندازد. اتو را روی درجه حرارت ملایم ۱۶۰ درجه سانتی گراد تنظیم کنید.
	پارچه های ابریشمی با طرح های چاپی و تیره، تافته، برای از بین بردن چروک، از پارچه ای نخی زربافت، شیفون، ارگانزا، ساتن، به خشک شویی فرستاده شود. درجه ی آب ۳۰ درجه ی سانتی گراد؛	برای از بین بردن چروک از پارچه ای نخی که رطوبت داشته باشد استفاده کنید. با درجه ی ملایم اتو کنید. پس از اتو کردن پارچه را نمدار نکنید؛ زیرا پارچه لک دار می شود.
الیاف مصنوعی	لباس را در ماشین لباس شویی خشک نکنید و آب آن را نگیرید. به وسیله ی دست یا ماشین، با آب ۳۰ تا ۴۰ درجه سانتی گراد؛	پارچه ی ویسکوز چروک برمی دارد و به آسانی اتو می شود. درجه ی حرارت اتو ملایم باشد.
الیاف باز یافته نیمه مصنوعی	پارچه ی ویسکوز	
الیاف	پارچه ی نایلون	در مقابل حرارت بسیار حساس است و معمولاً نیازی به اتوکشی ندارد. اگر اتو کردن ضروری است، از اتو با درجه ی حرارت بسیار پایین و بدون بخار استفاده شود.
ترکیبی مصنوعی	پارچه ی پلی استر	به علت داشتن خاصیت ارتجاعی و تثبیت حرارتی به وسیله ی اتو می توان پلیسه ی ثابتی روی منسوجات به وجود آورد. حرارت مطمئن برای اتو کردن ۱۲۰ درجه سانتی گراد باشد.